

Styrelsen

BESLUT
2015-11-03

Rektor

Stipendier, resebidrag och attest

Styrelsen beslutar

att fastställa internrevisionens rapport Stipendier, resebidrag och attest, Slutrapportering av granskningen Institutioners och enheters interna styrning och kontroll, samt

att fastställa rektors åtgärdsplan med anledning av rapporten.

Ärendet

Internrevisionen har granskat fyra institutioner med det övergripande målet att bedöma den interna styrningen och kontrollen. Resultaten av dessa granskningar har rapporterats till respektive institution. En sammanfattning av väsentliga brister och sex rekommendationer har lämnats till styrelsen. De områden internrevisionen definierat som väsentliga och rapporterar nedan är hanteringen inklusive regelverken för stipendier och resebidrag samt hanteringen av attestrutiner för prefekters reseräkningar.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen efter föredragning av universitetsdirektör Martin Melkerson. I beredningen av åtgärdsplanen har Maria Hart deltagit.

Rolf Brennerfelt

Martin Melkersson

Kopia för kännedom

Prorektor

Dekanerna

Avdelningschefer (motsv.) inom universitetsadministrationen

Universitetsdjursjukhusdirektör

Överbibliotekarie

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

SLU ua 2015.1.1.2-2648

Internrevisionen

Stipendier, resebidrag och attest

**Slutrapportering av granskningen Institutioners och enheters
interna styrning och kontroll**

Rapport från internrevisionen

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Bakgrund och motiv.....	2
2 Stipendier.....	2
3 Resebidrag	3
4 Attesthantering.....	5
5 Övrigt.....	5
6 Internrevisionens uppföljning	6

Sammanfattning

Internrevisionen har i enlighet med revisionsplanen för 2015 granskat fyra institutioner. Det övergripande målet med granskningen var att bedöma om den interna styrningen och kontrollen fungerar tillfredsställande. Internrevisionens iakttagelser och rekommendationer har rapporterats skriftligt och muntligt till respektive institution. Enligt revisionsplanen ska en sammanfattning av granskningarna med väsentliga brister redovisas för styrelsen. Dessa områden är hanteringen inklusive regelverken för stipendier och resebidrag samt hanteringen av attestrutiner för prefekters reseräkningar.

De väsentligaste bristerna är i korthet följande:

- Stipendier och resebidrag hanteras inte enligt de regler som gäller. Ett inaktuellt och i viss mån bristfälligt internt regelverk försvårar verksamhetens möjlighet att göra rätt.
- Det förekommer att medarbetare attesterat sin chefs reseräkningar.

De väsentligaste rekommendationerna är i korthet följande:

- att regelverket för stipendier ses över och uppdateras,
- att kontroller görs av om stipendier hanteras rätt,
- att regler för bidrag för obligatoriska studieresor inom grundutbildningen ses över och tydliggörs och
- att attestflöden ändras rutinmässigt när en anställd tillträder som prefekt/motsvarande.

Internrevisionens sammanfattande bedömning är att den interna styrningen och kontrollen fungerar tillfredsställande men att det finns utrymme för förbättringar.

1 Bakgrund och motiv

Internrevisionen har i enlighet med revisionsplanen för 2015 granskat fyra institutioner. För att få viss spridning ingår både större och mindre institutioner som hör till fakulteterna för naturresurser och jordbruksvetenskap respektive skogsvetenskap. Det övergripande målet med granskningen var att bedöma om den interna styrningen och kontrollen fungerar tillfredsställande. Liknande granskningar genomfördes 2014 då två enheter besöktes inom samma fakulteter.

Syftet med institutionsgranskningarna var att bedöma om gällande regler och krav följs inom ett antal väsentliga områden. De områden som granskats är personal/bemanning, ekonomi, verksamhetsstyrning och förvaltning.

Arbetet har genomförts genom intervjuer och en självvärdering. Intervjuer har genomförts med prefekter och nyckelpersoner vid respektive institution. Stickprov som omfattar reseräkningar, inköp och upphandling, bisysslor, stipendier och fakturor för perioden april 2014 – maj 2015 har granskats. I granskningen ingick även analys av interna styrande dokument och andra handlingar.

Internrevisionens iakttagelser och rekommendationer har rapporterats skriftligt och muntligt till respektive institution. Enligt revisionsplanen ska en sammanfattning av granskningarna med väsentliga brister redovisas för styrelsen. De områden internrevisionen definierat som väsentliga och rapporterar nedan är hanteringen inklusive regelverken för stipendier och resebidrag samt hanteringen av attestrutiner för prefekters reseräkningar.

2 Stipendier

Stipendier hanteras inte enligt de regler som gäller, vilket bland annat kan leda till att stipendier borde beskattas. Ett inaktuellt och i viss mån bristfälligt internt regelverk försvårar verksamhetens möjlighet att göra rätt.

De stipendier som omfattas av granskningen är stipendier som hanteras och utbetalas av SLU. Merparten av stipendiater verksamma inom universitetet får stipendier från andra källor, men dessa ingår inte i denna granskning.

Stipendier¹ är att ses som en förbehållslös gåva som ges utan krav på motprestation. Stipendier ska alltså inte ses som lön och får inte vara betalning för arbete. Om stipendium exempelvis ges till anställd finns risk för sk skattesmitta, vilket innebär att stipendiet blir skattepliktigt. Enligt huvudregeln ska stipendier inte finansieras med anslag från SLU, Formas eller liknande.

¹ Inkomstskattelagen (1999:1229) 8 kap.

Stipendiereglerna finns angivna i ”Regler och delegationsordning för utdelning av stipendier vid SLU” som beslutades av rektor 1998. Flera förändringar som har skett sedan dess när det gäller skattelagstiftning, rättspraxis och organisation gör att regelverket bör uppdateras och förtydligas. Uppgiften om hur stipendier inrättas och hur utlysning ska ske saknas.

Hantering av stipendier medför alltid risker men även möjligheter. Stipendier kan användas för att attrahera duktiga forskarstuderande. Vissa lärosäten har därför infört så kallade tilläggstipendier för att utjämna eventuella skillnader mellan forskarstuderande med doktorandanställning och stipendiater. För närvarande genomför Sveriges universitets och högskoleförbund (SUHF) en utredning som rör hantering av utländska stipendiefinansierade doktorander. Dessa stipendier ingår alltså inte i denna granskning, men utredningens förslag kan ändå komma att beröra stipendiereglerna och bör i så fall beaktas vid en översyn av regelverket.

Internrevisionen har i granskningen noterat ett antal brister vid utbetalning av stipendier bland annat att stipendier ges till anställda. Andra brister är att statsanslag används till att betala stipendier och att stipendier felaktigt bokförs som konsultkostnader. I de fall externa medel används för att betala stipendier ska det finnas dokumenterat medgivande från finansören. Dessa underlag saknas i vissa fall. Det förekommer att stipendier ges som komplement till andra stipendier för att uppnå den lägstanivå SLU:s styrelse har fastställt för att kunna anta doktorander. Internrevisionen bedömer att denna typ av tilläggsfinansiering är tveksamt som skäl för stipendier.

Enligt kommentar till stipendiereglerna från 1998 ska personalavdelningen kontrollera i efterhand att de beslut om utdelning av stipendium som fattats är i överensstämmelse med gällande skatterätt. Någon sådan uppföljning har inte skett under senare år.

- 2.a. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** regelverket för stipendier ses över och uppdateras så att det stämmer med gällande lagstiftning. Regelverket bör förslagsvis kompletteras med en checklista för att förenkla hanteringen.
- 2.b. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** uppföljande kontroller sker av om stipendier hanteras rätt.

3 Resebidrag

Resebidrag hanteras inte enligt de regler som gäller. Brister i det interna regelverket försvårar verksamhetens möjlighet att göra rätt.

Universitetsutbildning i Sverige ska vara avgiftsfri men behöver därmed inte vara kostnadsfri för studenterna.² Ett lärosäte kan dock enligt Universitetskanslersämbetet (UKÄ) betala ut bidrag till studenter för levnadsomkostnader i samband med vissa studieresor och praktik.

SLU har i sina riktlinjer³ angett att bidrag kan lämnas för längre resor som genomförs inom ramen för grundutbildningen. För studieresor som är obligatoriska för examen ska kursansvarig institution bidra med minst 50 procent av studentens kostnader för resor och logi. Studenten kan få ersättning för egna utlägg och/eller bilersättning. Kursansvarig institution bestämmer om eventuell ersättning och villkoren bör tydliggöras före studieresan.

Studenternas ersättning för resekostnader är alltså ett bidrag som hänför sig till den faktiska kostnaden för resa och logi. Eftersom det är ett bidrag med krav på viss prestation – att delta i studieresa - kan kostnaden i enlighet med UKÄ:s rekommendationer finansieras med anslag. Detta särskiljer resebidrag från stipendier som i princip saknar prestationskrav och bara får betalas med externa medel efter medgivande från finansär.

Internrevisionen har noterat att det förekommer ersättning för studieresor som utbetalas enligt schablon och inte efter faktisk kostnad. Utbetalningar som avser fler studenter betalas ut till endast en av gruppen, förmodligen för vidare fördelning. Syftet med rutinen är att förenkla den administrativa hanteringen. Koppling till faktisk kostnad är inte tydlig. Utbetalningen har därmed snarast karaktären av stipendium som inte ska betalas med anslag.

Ekonomiavdelningens handbok och blankett är inte tydliga på vad som är resebidrag och vad som är stipendier och hur resebidrag ska bokföras. Det finns även en sammanblandning av resebidrag och s.k. resestipendier. De senare finansieras inte med anslag, söks vanligen i konkurrens och hanteras enligt de villkor som gäller för övriga stipendier. Sammanblandning mellan stipendier och bidrag kan spåras till ett rektorsbeslut från 1998 som fortfarande gäller.⁴ I beslutet finns en beloppsgräns för kilometerersättning om 20 kr/mil som inte har reviderats.

3.a. Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att regelverket "Övergripande riktlinjer för administration av utbildning" kompletteras med tydligt samband mellan studentens faktiska resekostnad och resebidrag.   3.b. Internrevisionen rekommenderar även att universitetsledningen säkerställer att rektors beslut från 1998 avseende resebidrag till studerande uppdateras och/eller inkluderas i ovanstående riktlinjer.

² Se bl.a. Högskoleverkets utredning "Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning". 2003-12-16

³ Rektors beslut 2013-08-26 "Övergripande riktlinjer för administration av utbildning vid SLU"

⁴ Rektors beslut 1998-06-24 "Resebidrag till studerande"

3.c. **Internrevisionen rekommenderar även att universitetsledningen säkerställer att** ekonomihandboken och relevanta blanketter uppdateras i enlighet med ovanstående förändringar.

4 Attesthantering

När en anställd utses till prefekt är det viktigt att rätten att attestera personens reseräkningar och liknande i det personaladministrativa systemet Primula ändras så att attest görs av överordnad, exempelvis dekan/motsvarande.

Granskningarna visar att det förekommer att medarbetare attesterat sin chefs reseräkningar.

4.a. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** rutinerna för attestflöden i Primula ändras rutinmässigt i och med att en anställd utses till prefekt/motsvarande. Rätten att attestera ska vara förbehållen överordnad enligt delegation, exempelvis dekan/motsvarande.

5 Övrigt

Utöver det som anges ovan lämnas här ett urval av rapporterade brister. Internrevisionen bedömer att dessa iakttagelser inte föranleder ytterligare rekommendationer till styrelsen. I vissa fall är bristerna redan åtgärdade och i andra fall pågår förbättringsarbete inom institutionen eller centralt inom universitetsadministrationen. Viss uppföljning har gjorts av att åtgärder vidtagits.

Inga rekommendationer lämnas till nedanstående, men iakttagelserna kommer att ingå i internrevisionens övergripande analys av universitetets interna styrning och kontroll.

- Det förekommer att anställda har rapporteringspliktiga bisysslor som varken är inrapporterade eller godkända. Vi har emellertid inte noterat några otillåtna bisysslor. Verksamhetens kännedom om det nya regelverket kan förbättras.
- Dokumentationen brister i vissa reseräkningar och fakturor.
- Det förekommer att inköp görs som kontantutlägg istället för via inköpssystemet.
- Dubbla arvoden har betalats ut.
- Vid vissa inköp brister följsamhet mot gällande regler.
- Det finns behov av förbättringar när det gäller dokumentation av prefektbeslut, bland annat för att säkerställa studenters inflytande⁵.

⁵ Enligt Högskoleförordningen (1993:100) 2 kap 14 §

- Diarieföringen brister.
- Hanteringen av forskningsdata brister.

6 Internrevisionens uppföljning

Internrevisionen avser följa upp de rekommendationer som lämnats inför internrevisionens årsrapport för 2016.

Inga Astorsdotter

Lisbeth Sundkvist Johansson

Internrevisionschef

Internrevisor

Åtgärdsplan för internrevisionens rapport Stipendier, resebidrag och attest

Inledning

Internrevisionen har granskat fyra institutioner med det övergripande målet att bedöma den interna styrningen och kontrollen. Resultaten av dessa granskningar har rapporterats till respektive institution. En sammanfattning av väsentliga brister och sex rekommendationer har lämnats till styrelsen.

Rekommendationer och åtgärder

Universitetsledningen föreslår följande åtgärder till internrevisionens rekommendationer.

2.a. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** regelverket för stipendier ses över och uppdateras så att det stämmer med gällande lagstiftning. Regelverket bör förslagsvis kompletteras med en checklista för att förenkla hanteringen.

Åtgärd: Universitetsledningen instämmer i att regelverket för stipendier bör ses över. Att dessutom komplettera regelverket med en enkel checklista underlättar hanteringen i det dagliga arbetet.

Ansvarig: Ledningskansliet (juristenheten), i samarbete med fakulteterna.

Tidsplan: 2016-06-30

2.b. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** uppföljande kontroller sker av om stipendier hanteras rätt.

Åtgärd: Universitetsledningen anser att om översynen av regelverket i rekommendation 2 a visar att uppföljande kontroller ska ske ges detta i uppdrag till lämplig avdelning.

Ansvarig: Ledningskansliet (juristenheten), i samarbete med ekonomiavdelningen.

Tidsplan: 2016-06-30

3.a. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer att** regelverket ”Övergripande riktlinjer för administration av utbildning” kompletteras med tydligt samband mellan studentens faktiska resekostnad och resebidrag.

Åtgärd: Universitetsledningen instämmer i att regelverket om utbildningsadministration ska kompletteras med rutiner kring utbetalning av studenternas resebidrag.

Ansvarig: Planeringsavdelningen

Tidsplan: 2016-06-30

3.b. **Internrevisionen rekommenderar även att universitetsledningen säkerställer att** rektors beslut från 1998 avseende resebidrag till studerande uppdateras och/eller inkluderas i ovanstående riktlinjer.

Åtgärd: Universitetsledningen instämmer i att rektorsbeslutet om resebidrag till studerandet bör ses över.

Ansvarig: Planeringsavdelningen, i samarbete med ekonomiavdelningen

Tidsplan: 2016-06-30

3.c. **Internrevisionen rekommenderar även att universitetsledningen säkerställer att** ekonomihandboken och relevanta blanketter uppdateras i enlighet med ovanstående förändringar.

Åtgärd: Universitetsledningen instämmer i att relevanta blanketter ska uppdateras i samband med översynen av rektorsbeslutet om resebidrag för studenter.

Ansvarig: Ekonomiavdelningen

Tidsplan: 2016-06-30

4.a. **Internrevisionen rekommenderar att universitetsledningen säkerställer** att rutinerna för attestflöden i Primula ändras rutinmässigt i och med att en anställd utses till prefekt/motsvarande. Rätten att attestera ska vara förbehållen överordnad enligt delegation, exempelvis dekan/motsvarande.

Åtgärd: Universitetsledningen anser att rutinerna bör ses över så attestflödena i Primula ändras samtidigt som övriga ändringar görs i samband med att en ny prefekt tillträder. Attesträtten bör hanteras på ett för alla inblandade så smidigt sätt som möjligt.

Ansvarig: Personalavdelningen

Tidsplan: 2016-06-30